

Bezmoc

V DĚTSTVÍ JE VELKÉ TÉMA

*Na začátku října vychází **Petře Dvořákové** (45) nová kniha. Jmenuje se *Plánata* a vykresluje život obyčejné rodiny na přelomu 80. let minulého století z pohledu osmileté Pavlínky. Proč si zvolila dětský úhel pohledu? A co z té doby přežívá dodnes?*

TEXT: ALŽBĚTA RYBÁŘOVÁ

Vaše nová kniha se opět odehrává na venkově. Zdá se mi, že jeho syrovou atmosféru dokáže popsat pouze člověk, který na venkovně opravdu žil.

Nebo se mýlím?

Skutečně jsem vyrůstala na venkově, ale mám dojem, že surovost v *Plánatech* dělá spíše ta doba. Příběh se odehrává od druhé poloviny osmdesátých do druhé půlky devadesátých let a snažila jsem se tam zachytit především tehdejší způsob života a myšlení úplně obyčejné rodiny. Venkov to možná trochu podtrhuje, ale často se bavím se svými vrstevnicemi z města, co a jak ony zažívaly v té době, a jejich zkušenost, každodennost obyčejných lidí na konci komunismu a v prvních svobodných letech byla obdobná.

V osmdesátých letech jste vyrůstala i vy. Jak na své dětství vzpomínáte?

Bylo to dětství plné venkovních her a poměrně blízkého soužití s dětmi z celé školy – chodila jsem do malotřídky, kde bylo víc ročníků pohromadě. Ve školce i škole platila přísná pravidla, nikdo se vás moc neptal na vaše potřeby. Zrovna nedávno jsme debatovaly

s kamarádkou, jak jsme se v hodině nesměly jako děti ani napít. Celý ten systém se nás snažil natlačit do uniformity, kdo vybočoval, ten se neměl moc dobře a už ve škole měl problémy. Žilo se ve stereotypu typu: holky se líp učí a jsou poslušnější než kluci. Občas pořád ještě narážím na to, že některé učitelky v tomhle dál žijí, možná proto, že tím samy prošly a vůbec nereflktují tu nesmyslnost.

Příběh se odehrává v dvougeneračním domě, kde vztahy nejsou zrovna harmonické. Nerozumí si dcera s matkou ani sestry navzájem. Vycházela jste z vlastních zkušeností?

Ne, je to vymyšlený příběh, spíš bych řekla, že je až univerzální, zachycuje obecné lidské zkušenosti. Kdo v rodině nezažil neshody mezi sourozenci, kdo kolem sebe neměl někoho, kdo doma pije? Na vesnicích se žilo v dvougeneračních domcích, bylo to nejsnazší řešení, jak si dopomoci v té době k bydlení.

V knize se dotýkáte hned několika vážných problémů – názaku sexuálního zneužití v rodině, alkoholismu, závislosti na práscích i nástrah dospívání.

Myslím, že v *Pláňatech* k těmto tématům až tak nemírím, místy jsou to spíš jen pobočné stopy, které se na poměrně dlouhém časovém úseku v životech mých hrdinů objeví. Vlastně i tyhle věci hodně ilustrují tehdejší myšlení. Tehdy běžně nikdo nepojmenovával téměř dennodenní popíjení alkoholu jako alkoholismus. Když muž plácl ženu po zadku, neříkalo se tomu sexuální obtěžování a to, že babička polykala Acylcoffin, by nikdo neviděl jako závislost. Myslím, že je dobře, že se pohled na tyhle věci mění, otázka ale je, co bude potřeba k tomu, aby se to změnilo doopravdy. Často se setkávám s lidmi, kteří proti tomuhle všemu bojují kdesi v prostoru sociálních sítí a podcastů, ale realita, jak běží život, je pořád někde naprosto jinde.

Co vás vedlo k napsání *Pláňat*?

Možná právě to, že vidím, jak se mění generační pohledy. Chtěla jsem zachytit, jak se v té době žilo, protože se setkávám s tím, že pro mladou generaci to už může být nesrozumitelné. Stejně tak, jako pro mě může být nesrozumitelný jejich přístup k některým věcem.

V některých pasážích ke čtenáři opět promlouvá „dětská bezmoc“, pocit, že vás dospělí neslyší nebo nechtějí slyšet.

Pláňata začínají v době, kdy je vypravěčce Pavlíně necelých osm, a končí v jejích osmnácti letech. Podstatou dětství je závislost na

„Celý systém se nás snažil natlačit do uniformity, kdo vybočoval, měl problémy.“

dospělých, dítě samo si nemůže pomoci, a pokud to neuděláme my dospělí, je bezmocné. Na rozdíl od *Vran* ale tady vidíme Pavlínou vyrůstat až do dospělosti, sledujeme, jak nad svým životem získává kontrolu a otevírají se jí možnosti řešení.

Je složité psát z pohledu osmileté holky?

Na jednu stranu se mi to složité nezdá, na druhou to má svá úskalí a nebezpečí. Musíte přizpůsobit jazyk i myšlení postavy, uhlídat spoustu věcí. „Neujet“ do dospěláckého světa. Když píšete knihu pro děti, musíte zůstat dospělým, který píše text tak, aby se dotkl dítěte. Tady je to opačně: píšete jako dítě, abyste se dotkla dospělého.

Důležitou roli, stejně jako u knihy *Vrány*, v nové knize hrají sesterské vztahy. Čím vás fascinují? A máte sama sestru?

Mám oba sourozence, bráchu i sestru, ale nemůžu říct, že by kniha byla nějakým odrazem našeho vztahu. Ve *Vranách* šlo spíš primárně o vztah mezi narcistickým rodičem a dítětem. U sester v *Pláňatech* mě bavilo sledovat, jak se budou vyvíjet jejich vztahy, jak obě holky bude proměňovat dospívání, co to s nimi udělá. Doma to neměly ideální, každá měla taky jinou povahu a každá se s tím popasovala po svém. Se svými sourozenci bych to ale opravdu nespojovala.

U vaších knih se mi zdá, že daný problém nebo situaci dobře znám ze svého života. Dostáváte od čtenářů podobnou zpětnou vazbu?

Vlastně se s tím setkávám skoro pořád. Často jsou lidé přesvědčeni, že ta kniha je o nich. Komické situace nastávaly třeba s knihou *Dědina*, kdy mi na besedách čtenáři tvrdili, že u nich v jednotě taky prodává Maruna a oni ji v příběhu bezpečně poznali. Kupodivu se tak dělo všude, od Znojma až po Liberec. Pak jsou i smutnější situace, když si třeba jedna moje známá myslela, že *Vrány* jsou o ní a její dceři – přitom to tak vůbec nebylo a ona vždycky byla skvělou mámou. U téhle knížky paradoxně platí, že ženy, které jsou jako ta máma, se s ní rády a ochotně ztotožňují a vůbec nechápou, co dělala špatně.

O ČEM JSOU PLÁŇATA

Obyčejná rodina, obyčejná vesnice. Dvě dcery ve školním věku, rodiče s obyčejnými profesemi, prarodiče, všichni tak trochu natěsno v úplně obyčejném domě. Jenže za zdmi domku se odehrává příběh, který je plný neporozumění, komplexů, malých i velkých křivd a agrese. Vychází 5. října v nakladatelství Host.